

Haastemiehen menettely tiedoksiantotehtävän hoitamisessa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 7.10.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut Helsingin ja Varsinais-Suomen kärjäoikeuksien menettelyä haasteen tiedoksiantoa koskevassa asiassa. Kantelijan näkemyksen mukaan hänen 3.11.2023 Helsingin kärjäoikeuteen jättämänsä haastehakemusta summaarisessa riita-asiassa ei ollut annettu vastaajalle tiedoksi viipymättä, eikä hänen asiaa koskeviin tiedusteluihinsa ollut vastattu asianmukaisesti.

SELVITYS

Helsingin kärjäoikeuden laamanni on 2.12.2024 ja Varsinais-Suomen kärjäoikeuden laamanni 5.6.2025 antanut apulaisoikeuskanslerin asiasta heiltä pyytämät lausunnot. Helsingin kärjäoikeuden osastonjohtaja, kärjätuomari ja kärjäsihteeri sekä Varsinais-Suomen kärjäoikeuden haastemies ovat antaneet asiasta selvityksensä. Lausunnot ja selvitykset toimitetaan kantelijalle tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Kärjäoikeuksien toimittama selvitys

Helsingin kärjäoikeuden kärjäsihteerin selvitys

Helsingin kärjäoikeudessa kantelijan asiaa käsitellyt kärjäsihteeri on todennut selvityksensä, että kantelussa tarkoitettu haastehakemus oli tullut vireille Helsingin kärjäoikeudessa

3.11.2023 ja se oli jaettu hänelle 17.11.2023. Käräjäsihteeri oli lähettänyt asian Varsinais-Suomen haastemiehille tiedoksi annettavaksi 20.11.2023. Tiedoksiannon määräpäiväksi hän oli asettanut 20.2.2024.

Käräjäsihteeri on lisäksi selvityksestään tarkemmin ilmenevin tavoin yksilöinyt kantelijan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuden kanssa käymänsä yhteydenpidon. Selvityksen mukaan käräjäsihteeri oli muun ohella 17.11.2023 lähettänyt kantajalle pyynnön täydentää haastehakemusta sekä vastannut kantelijan asian käsittelytilannetta koskeviin tiedusteluihin ainakin 24.1., 25.1., 22.2., 16.4. ja 7.5.2024.

Lisäksi käräjäsihteeri oli selvityksensä mukaan 16.4. ja 2.5.2024 lähettänyt Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen kiirehtimispyynnön ja ilmoittanut kantajalle pyynnön lähettämisestä. Jälkimmäisellä kerralla käräjäsihteeri kertoo tiedustelleensa asiaa Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa hoitaneen haastemiehen yhteystietoja. Käräjäsihteerin selvityksen mukaan Varsinais-Suomen käräjäoikeudesta oli tuolloin ilmoitettu, että asiaa hoitavaa haastemiestä pyydetään olemaan yhteydessä käräjäsihteeriin. Haastemiehen yhteydenottoa ei kuitenkaan ollut saapunut.

Kantelija oli 18.6.2024 peruuttanut kanteen ja käräjäsihteeri 24.6.2024 tehnyt päätöksen, että asiaa jää sillensä.

Käräjäsihteeri on ilmoittanut noudattaneensa asian käsittelyssä Helsingin käräjäoikeuden ohjeistusta ja toimintatapaa. Hän oli antanut asiassa haastemiehelle kolme kuukautta aikaa antaa haaste vastaajalle tiedoksi. Asiassa ei käräjäsihteerin näkemyksen mukaan ollut haastehakemusta tarkastettaessa tai missään muussa käsittelyn vaiheessa ilmennyt syytä, miksi asia olisi ollut katsottava tavanomaista kiireellisemmäksi ja tiedoksiantoaikaa olisi ollut annettava edellä kerrottua vähemmän.

Käräjäsihteeri on kiinnittänyt selvityksessään huomiota siihen, että hän oli pyrkinyt edistämään tiedoksiantoä lähettämällä Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen edellä yksilöidyt kiirehtimispyynnöt ja yhteydenottopyynnön haastemiehelle. Hän toteaa, ettei ole voinut vaikuttaa siihen, miten Varsinais-Suomen käräjäoikeuden haastemies virkaansa hoitaa, eikä hänelle ollut toimitettu väliaikatietoja tiedoksiannon vaiheista. Käräjäsihteeri oli kertomansa mukaan toimittanut kantelijalle Varsinais-Suomen haastemiesten yleiset yhteystiedot siltä varalta, että kantaja itse haluaa tiedustella haastemieheltä tiedoksiannon tilannetta.

Käräjäsihteerin selvityksessä todetun mukaan hänelle ei kanteen tultua peruutetuksi ollut toimitettu tietoa tiedoksiannon käsittelyn vaiheista. Hän ei siten osaa ottaa kantaa siihen, miksi tiedoksiantoä ei ollut suoritettu sille määrättyssä kolmen kuukauden määräajassa. Käräjäsihteerin näkemyksen mukaan asian käsittely oli tiedoksiantoä lukuun ottamatta edennyt viivytyksettä.

Osastonjohtajan selvitys

Helsingin käräjäoikeuden osastonjohtaja on todennut selvityksessään, että vuonna 2023 Helsingin käräjäoikeuteen saapui noin 64 000 oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaista summaarista haastehakemusta. Helsingin käräjäoikeudessa käytetään summaarisissa riita-asioissa pääsääntöisenä tiedoksiantotapana haastemiestiedoksiantoa. Haastemiehelle annetaan kolme kuukautta aikaa antaa haaste tiedoksi vastaajalle. Tiedoksiantoaika on haastemiesten työtilanne huomioiden realistinen ja vähentää sekä haastemiesten lisääikakyselyjä sihteereille että sihteereiden kyselyjä tiedoksiantotilanteesta haastemiehille. Usein tiedoksianto tapahtuu kuitenkin nopeammin esimerkiksi puhelintiedoksiannolla, mutta on myös normaalia, että tiedoksiannossa kestää kauemmin kuin kolme kuukautta. Kolmen kuukauden määräaikaa käytetään myös, kun haaste lähetetään tiedoksiantoon toisen käräjäoikeuden haastemiehille.

Osastonjohtajan selvityksessään toteaman mukaan tiedoksiantoajaksi annetaan lyhyempi määräaika, mikäli haastehakemuksessa vaaditaan häätöä, tai asia on erityisestä syystä käsiteltävä kiireellisenä. Tavanomaisissa velkomusta koskevissa asioissa ei ole syytä asettaa kantajaa tai vastaajaa eri asemaan kuin muissa vastaavanlaisissa asioissa. Tämän vuoksi pelkkä kantajan käsitys siitä, että asia olisi käsiteltävä kiireellisenä, ei yksinään ole pätevä syy antaa lyhyempää tiedoksiantoaikaa kuin tavanomainen kolmen kuukauden määräaika.

Tiedoksiannon viivästyessä käräjäsihteerit lähettävät haastemiehille kyselyjä tiedoksiannon tilanteesta. Käräjäsihteeri ei voi vaikuttaa siihen, milloin haastemies tosiasiallisesti suorittaa tiedoksiannon. Käräjäsihteerillä ei ole mahdollisuutta tarkistaa oman käräjäoikeutensa tietojärjestelmästä toisessa käräjäoikeudessa olevan tiedoksiannon tilaa tai haastemiestä, jolla tiedoksianto on käsittelyssä. Tällöin kyselyt tiedoksiannon tilanteesta osoitetaan vastaanottavan käräjäoikeuden virastopostiin. Oletuksena on, että toisen käräjäoikeuden virastopostista välitetään tiedustelu oikealle vastaanottajalle.

Osastonjohtaja on todennut johtopäätöksensä, että asiassa on ollut kyse tavanomaisesta laskuun perustuvasta velkomuskanteesta ilman erityistä kiireellisyysperustetta, ja että asiaa käsitellyt käräjäsihteeri on toiminut asiassa osaston ohjeistuksen mukaisesti.

Helsingin käräjäoikeuden laamannin lausunto

Helsingin käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan viitannut edellä selostettuihin käräjäsihteerin ja osastonjohtajan selvityksiin. Laamanni on todennut lausunnossaan lisäksi, että lähtökohtaisesti niin sanotuissa maakuntatiedoksiannoissa toimitaan usein niin, että tiedoksianto siirretään ensin oman käräjäoikeuden haastemiehille puhelintiedoksiantoa varten. Tämä toimintatapa perustuu eri käräjäoikeuksien laamannien sopimaan menettelyyn, jossa asiaa pyritään

edistämään mahdollisimman pikaisesti. Kantelussa tarkoitettussa tapauksessa kärjäsihteeri oli kuitenkin päättänyt lähettämään tiedoksiannon suoraan Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen.

Laamannin mukaan asiaa Helsingin kärjäoikeudessa käsitellyt kärjäsihteeri oli vastannut kantelijan tiedusteluihin lukuisia kertoja ja pyrkinyt toimittamaan kantelijalle väliaikatietoja asian käsittelystä. Laamannin arvion mukaan kärjäsihteeri oli selvityksestään ilmenevin tavoin pyrkinyt aktiivisesti ja viivytyksettä edistämään kyseessä olevaa tiedoksiantoasiaa.

Varsinais-Suomen kärjäoikeuden haastemiehen selvitys

Tiedoksiantoasiaa Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa käsitelleen haastemiehen antaman selvityksen mukaan kantelijan summaarisessa riita-asiassa vastaajana olleen yhtiön edustajia olisi tullut tavoitella henkilökohtaisesti Helsingissä sijaitsevista asuinosoitteista ennen velkomusasian siirtoa Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen. Selvityksessä todetun mukaan asuinkunnat oli mainittu myös kaupparekisteriotteessa, joten tieto ei haastemiehen käsityksen mukaan ole ollut vain haastemieslain perusteella saatavilla. Vastaajayhtiön postiosoitteeksi ilmoitettu yhtiö oli Turussa toimiva tilitoimisto.

Haastemies on viitannut näkemyksensä perusteeksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 ja 14 §:iin, ja todennut kantanaan, että sijaistiedoksianto, jota käytetään, kun vastaanottajia ei tavoiteta, edellyttää edustajien etsimistä heidän kotiosoitteestaan. Vasta kotiosoitteesta etsimisen jälkeen tiedoksianto voidaan toimittaa sijaistiedoksiantona esimerkiksi liikkeen työntekijälle.

Haastemies on ilmoittanut, ettei hän voi ottaa kantaa väitteisiin tiedusteluihin vastaamatta jättämisestä, koska kyseistä ajankohtaa koskevat sähköpostiviestit oli jo poistettu. Hän on pitänyt mahdollisena, ettei kaikkiin asiaa koskeviin kyselyihin ole vastattu, koska suuren työmäärän vuoksi vastaaminen on saattanut häneltä unohtua.

Haastemiehen mukaan kantelijalle oli toimitettu Varsinais-Suomen kärjäoikeuden haastemiesien päivystyksen puhelinyhteystieto, mutta häneltä asian käsittelyn tilaa ei ollut tiedusteltu. Tiedoksiannossa tehtyjä toimenpiteitä ei tallenneta muuten kuin tiedoksi annettavan asiakirjan yhteyteen. Asian tullessa peruutetuksi ei tiedoksiantotoimenpiteistä ole enää tarkempaa dokumentaatiota saatavilla, vaan asiakirjat ovat hävitetty tietosuojalain mukaisesti. Haastemies toteaa, että hänen muistinsa mukaan yrityksen edustajia oli yritetty tavoitella puhelimitse 21.11.2023–24.6.2024, minkä jälkeen asian käsittely oli Helsingin kärjäoikeudessa lopetettu ja tiedoksiantopyyntö peruutettu.

Haastemies on todennut selvityksensä lopuksi, että Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa on jouduttu suuren työmäärän takia priorisoimaan tiedoksiantotehtäviä ja velkomushaasteet ovat

väistyneet kiireellisempien asiaryhmien tieltä. Asiat käsitellään kussakin asiaryhmässä niiden saapumisjärjestyksessä, jos asiassa ei ole tehty erillistä perusteltua kiirehtimispäätöstä.

Varsinais-Suomen kärjäoikeuden laamannin lausunto

Varsinais-Suomen kärjäoikeuden laamanni on todennut lausunnossaan, että kantelussa tarkoitettussa velkomuskanteessa vastaajaksi nimetyn yhtiön kotipaikka oli kaikille avoimen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tietojen mukaan ollut Helsinki ja yhtiön postiosoitteena oleva yhtiö toimi Turussa tilitoimistona.

Laamanni on haastemiehen asiassa antamaan selvitykseen viitaten todennut, että kun vastaajaksi nimetyn osakeyhtiön lailliset edustajat (hallituksen jäsen ja varajäsen) olivat olleet kanteen vireille tullessa helsinkiläisiä, ei haasteen tiedoksiantoa koskevan tehtävän siirtäminen Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen vaikuta jälkikäteen arvioiden perustellulta. Parhaat edellytykset haasteen tiedoksi antamiselle ovat laamannin näkemyksen mukaan olleet Helsingin kärjäoikeudella.

Laamannin lausunnon mukaan kärjäoikeuden tavoitteena on käsittelyaikojen lyhentäminen eri asiaryhmissä, mutta asiamäärien kasvaessa tavoitteen saavuttaminen on erittäin vaikeaa ja osin mahdotonta. Niin lainkäyttö- kuin tiedoksiantotoiminnassa joudutaan tekemään valintoja ja priorisoimaan muun muassa suoraan lain nojalla tai luonteensa puolesta kiireellisiä asioita. Summaariset velkomusasiat eivät yleisesti ottaen häätötilanteita lukuun ottamatta kuulu kaikkein kiireellisimpiin.

Laamanni on todennut, että haastemiehen antamasta selvityksestä ilmenee, kuinka tiedoksiantotehtävää on kärjäoikeudessa hoidettu. Hän pitää ikävänä, jos joihinkin tiedoksiantoasiaa koskeviin tiedusteluihin on työkiireiden vuoksi jäänyt vastaamatta. Hän on todennut johtopäätöksensä katsovana, että kantelu on Varsinais-Suomen kärjäoikeuden osalta perusteeton.

Asiaa koskeva sääntely

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 8 §:n mukaan jollei kannetta ole luvun 6 §:n mukaisesti jätetty tutkimatta tai hylätty, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 1 §:n mukaan tuomioistuin voi huolehtia tiedoksiannosta antamalla sen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan tai haastemiehen tehtäväksi. Samalla tuomioistuimen on ilmoitettava,

milloin tiedoksianto on viimeistään toimitettava, sekä annettava tarvittaessa tarkempia ohjeita tiedoksiannon toimittamisesta.

Haastemieslain 3 §:n 1 momentin mukaan haastemiehen tehtävänä on antaa viranomaisen tai yksityisen pyynnöstä toimialueellaan tiedoksi tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätöksiä sekä haasteita, kutsuja, ilmoituksia ja muita asiakirjoja.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Arviointi

Helsingin käräjäoikeuden kärjäsihteerin menettely

Helsingin käräjäoikeuden asiassa toimittamasta selvityksestä ilmenee, että tiedoksiantoasia oli jaettu Helsingin käräjäoikeuden asiaa käsitelleelle kärjäsihteerille 17.11.2023 ja hän oli lähettänyt asian edelleen Varsinais-Suomen haastemiehille tiedoksi annettavaksi 20.11.2023. Tiedoksiannon määräpäiväksi hän oli asettanut 20.2.2024. Kantelija oli 18.6.2024 peruuttanut kanteen Helsingin käräjäoikeudessa ja kärjäsihteerin oli tehnyt asiassa päätöksen asian sillensä jäämisestä 24.6.2024.

Kärjäsihteerin asiassa antamasta edellä kuvatusta selvityksestä ilmenee, että hän oli viivytyksettä toimittanut asian Varsinais-Suomen käräjäoikeuden haastemiesten tiedoksi annettavaksi ja myöhemmin niin ikään viivytyksettä päättänyt asian käsittelyn kantelijan peruutettua kanteensa. Lisäksi kärjäsihteerin oli selvityksessään yksilöimällään tavalla useasti vastannut kantelijan asiaa koskeviin tiedusteluihin ja pyrkinyt selvittämään ja kiirehtimään tiedoksiantoasian käsittelyä Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa.

Helsingin käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut, että lähtökohtaisesti kyseisenkaltaisissa maakuntatiedoksiannoissa toimitaan usein käräjäoikeuksien laamannien keskenään sopimalla tavalla niin, että tiedoksianto siirretään ensin oman käräjäoikeuden haastemiehille puhelintiedoksiantoa varten. Kantelussa tarkoitettussa tapauksessa kärjäsihteerin oli kuitenkin päättänyt lähettämään asian tiedoksi annettavaksi suoraan Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen.

Jos kärjäsihteerin olisi laamannin lausunnossaan kuvaamalla tavalla siirtänyt tiedoksiantoasian ensin oman käräjäoikeuden haastemiehille puhelintiedoksiantoa varten, olisivat Helsingin käräjäoikeuden haastemiehet voineet tiedoksiantoasioiden asiantuntemuksellaan arvioida tiedoksiantoasian siirtämisen tarvetta tapauksessa. Minulla ei ole edellytyksiä arvioida sitä, olisiko menettely tapauksessa tosiasiallisesti edistänyt haasteen tiedoksi antamista.

Käytössäni olleesta selvityksestä ei ilmene, miksi kantelijan tapauksessa asiaa käsitellyt käräjäsihteeri ei menetellyt laamannin lausunnossaan kuvaaman toimintatavan mukaisesti. Asiasta käytettävissäni olevasta selvityksestä ei käy ilmi, onko mainittu laamannin lausunnossaan kuvaama toimintatapa ollut asiaa käsitelleen käräjäsihteerin tiedossa ja missä määrin mainittuun menettelytapaan on mahdollisesti kiinnitetty huomiota esimerkiksi käräjäoikeuden sisäisessä koulutuksessa ja ohjeistuksessa.

Käräjäsihteerin osaston johtaja on omassa selvityksessään todennut, että käräjäsihteeri oli toiminut asiassa osaston ohjeistuksen mukaisesti. Laamanni on lausunnossaan esittänyt johtopäätöksensä, että käräjäsihteeri oli toimillaan pyrkinyt aktiivisesti ja viivytyksettä edistämään kyseessä olevaa tiedoksiantoasiaa. Minulla ei edellä toteamaani nähden ole perusteita arvioida käräjäsihteerin menettelyä asiassa toisin kuin hänen esihenkilönsä. Asia ei siten anna käräjäsihteerin menettelyn osalta aihetta toimenpiteisiini.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden haastemiehen menettely

Asianmukaisesti toimitettu tiedoksianto on oikeudenkäynnin välttämätön edellytys. Vaikka haastemiehen toimintaa koskeva sääntely samoin kuin sitä koskeva laillisuusvalvontakäytäntö on varsin vähäistä, voidaan haastemiehen velvollisuuksiin todeta kuuluvan huolehtia siitä, että tiedoksianto toimitetaan viivytyksettä ja sen mahdollisista esteistä ilmoitetaan toimeksiantajalle niin ikään viivytyksettä (ks. oikeuskanslerin päätös 28.9.2009 dnro [OKV/13/21/2008](#)).

Haastemies on todennut selvityksessään, että asiassa vastaajayhtiön edustajia olisi tullut tavoitella henkilökohtaisesti Helsingissä sijaitsevista asuinosoitteista ennen velkomusasian siirtoa Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen. Selvityksen mukaan heidän asuinkuntansa kävivät ilmi kaupparekisteristä, joten tieto olisi ollut myös asiaa Helsingin käräjäoikeudessa käsitelleen käräjäsihteerin käytettävissä. Haastemiehen selvityksestä ei ilmene, että hän olisi saattanut näkemystään esimerkiksi esihenkilönsä arvioitavaksi tai ollut yhteydessä Helsingin käräjäoikeuteen asian käsittelystä sopimiseksi.

Asiasta käytettävissäni olevasta selvityksestä ei käy ilmi, että haastemies olisi mainitusta oikeaa tiedoksiantopaikkaa koskevasta eriävästä näkemyksestään ja kahdesta Helsingin käräjäoikeuden käräjäsihteerin tiedustelusta ja kiirehtimispyynnöstä huolimatta ollut yhteydessä Helsingin käräjäoikeuteen ennen käräjäsihteerin tekemää päätöstä jättää asia sillensä kantajan peruttua haastehakemuksensa. Lisäksi Varsinais-Suomen käräjäoikeudesta oli käräjäsihteerille ilmoitettu, että asiaa Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa hoitavaa haastemiestä pyydetään olemaan yhteydessä häneen, mitä ei käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kuitenkaan ollut tapahtunut. Kyseisessä tapauksessa haastemiehen tarkoituksenmukaisinta tiedoksiantopaikkaa koskevan näkemyksen saattaminen asiaa Helsingin käräjäoikeudessa käsitelleen kä-

räjäsihteerin tietoon menettelystä sopimiseksi, vastaaminen kärjäsihteerin yhteydenottopyyntöön ja ilmoittaminen tiedoksiannon toteutumattomuudesta asetetussa määräajassa olisi ollut nähdäkseni asianmukaista kärjäoikeuksien välistä yhteistyötä tiedoksi annettavana olleen asian hoitamiseksi.

Asiasta käytettävissäni olevasta selvityksestä ei ilmene, että kantelijalle olisi aiheutunut tiedoksiannon toteutumatta jäämisestä vahinkoa, kun asianosaiset olivat saavuttaneet asiassa sovinnollisen ratkaisun.

Toimenpiteet

Saatan Varsinais-Suomen kärjäoikeuden haastemiehen tietoon edellä esittämäni näkemykset asianmukaisesta yhteistyöstä tiedoksiantotehtävän antaneen kärjäoikeuden kanssa.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen